

Dlouhodobá konvergence ve Střední Evropě

Pro ROBUST 2018, 23. ledna 2018

Miroslav Singer

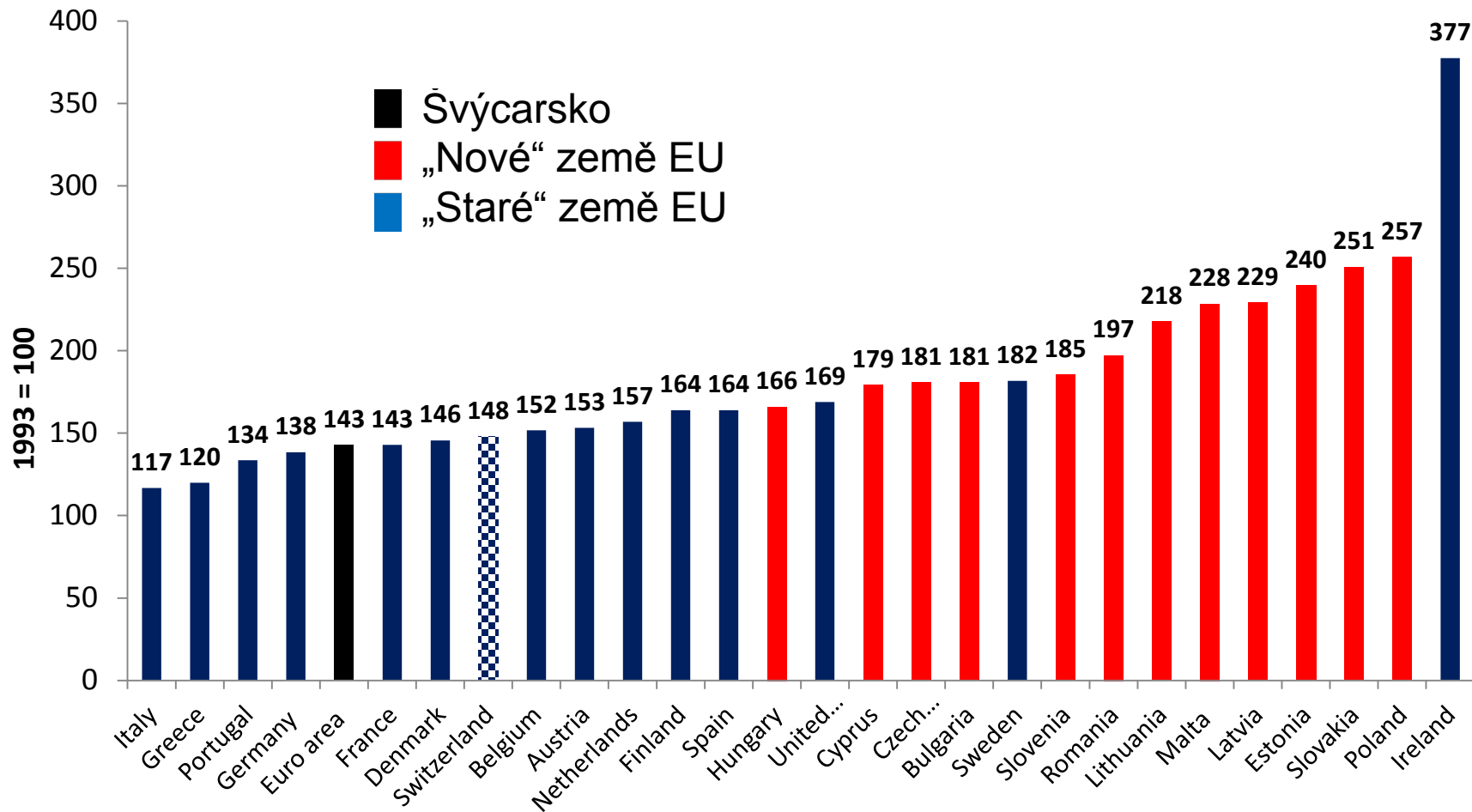
Osnova

- Růst reálného HDP – definice („staré“ a „nové“ ekonomiky EU a některé balkánské ekonomiky)
- “Srovnatelný” reálná HDP:
  - ◆ Metodologie: Obsah “srovnatelného” reálného HDP
  - ◆ “Srovnatelný” reálný HDP a jeho růst:
    - ▶ Staré a nové ekonomiky EU: 1993–2016
    - ▶ Některé nástupnické ekonomiky Jugoslávie a Albánie: 2000–2016(5)
  - ◆ Porovnání „srovnatelného“ reálného růstu HDP s ukazatelem reálného růstu
- Závěr a komentář k roku 2017

Skupiny zemí a časové řady

- „Staré“ EU: Belgie, Dánsko, Německo, Irsko, Řecko, Španělsko, Francie, Itálie, Nizozemí, Rakousko, Portugalsko, Finsko, Švédsko, Spojené království, *Švýcarsko* (1993–2016)
- Nové EU: Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko (1993–2016)
- Některé ex-Jugoslávské ekonomiky: Srbsko, Chorvatsko, BYR Makedonie, Černá hora, a Albánie (2000–2016)

Kumulativní růst reálného HDP 1993-2016

Ireland*: data for 2014

Source: Eurostat, own calculations

Irsko rostlo nejrychleji. „Nové“ ekonomiky EU rostly podstatně rychleji než „staré“.

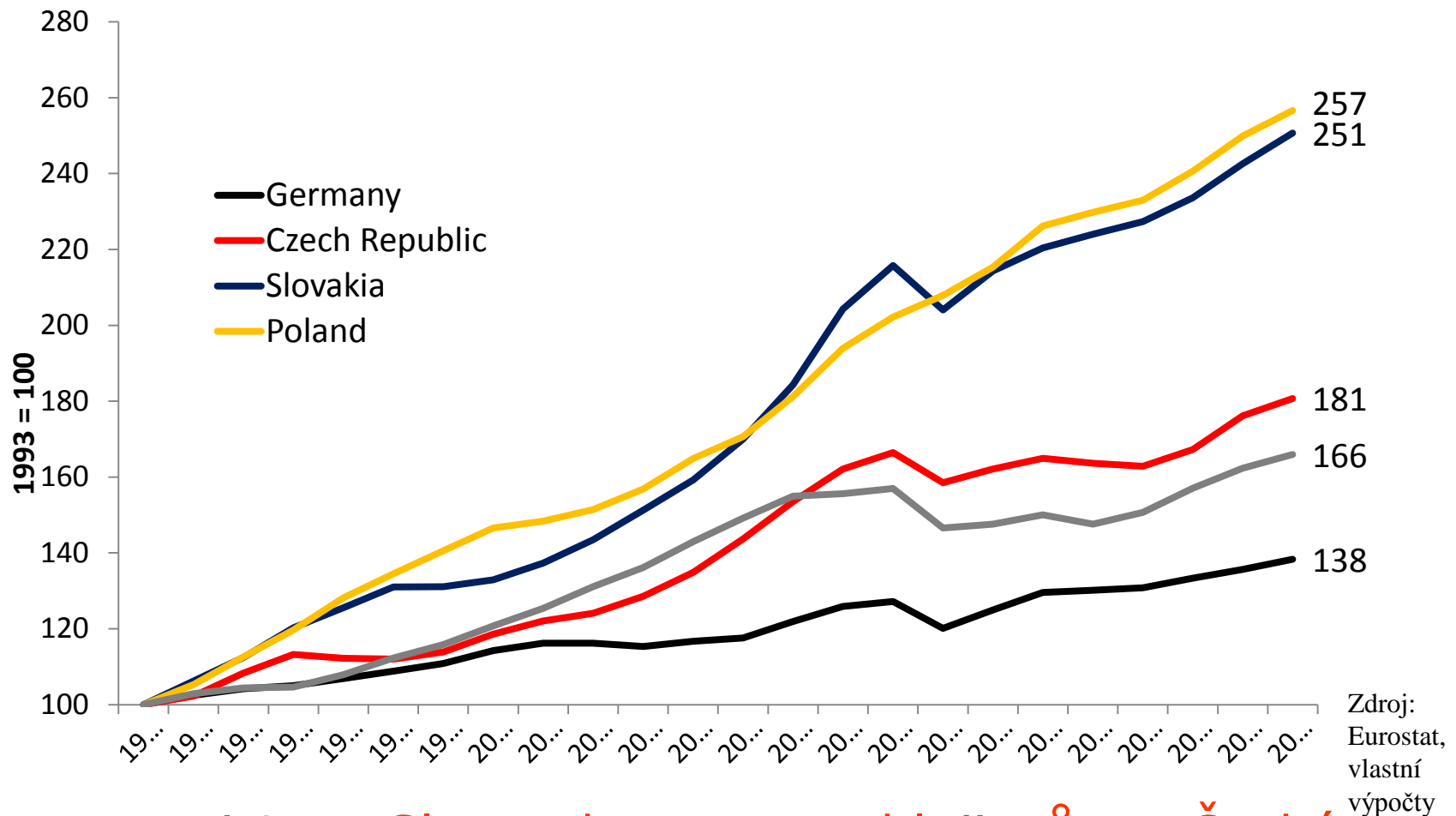
Reálné HDP 2016 (1993 = 100; %)

"Staré" ekonomiky EU	1993=100	Anualizováno	"Nové" ekonomiky EU	1993=100	Anualizováno
Italy	116,7	0,7	Hungary	165,9	2,2
Greece	119,9	0,8	Bulgaria	180,8	2,6
Portugal	133,5	1,3	Czech Republic	180,7	2,6
Germany	138,3	1,4	Cyprus	179,1	2,6
Denmark	145,6	1,6	Slovenia	185,4	2,7
France	142,9	1,6	Romania	197,3	3,0
Belgium	151,6	1,6	Lithuania	217,6	3,4
Austria	153,2	1,8	Malta	228,3	3,7
Netherlands	156,8	1,9	Latvia	229,1	3,7
Spain	163,9	2,0	Slovakia	250,7	3,9
Finland	163,9	2,2	Estonia	239,5	4,1
United Kingdom	168,8	2,2	Poland	256,6	4,2
Sweden	181,8	2,3	Nevážený průměr		3,2
Ireland	377,4	2,6			
Nevážený průměr		1,7			

Zdroj: Eurostat, own calculations

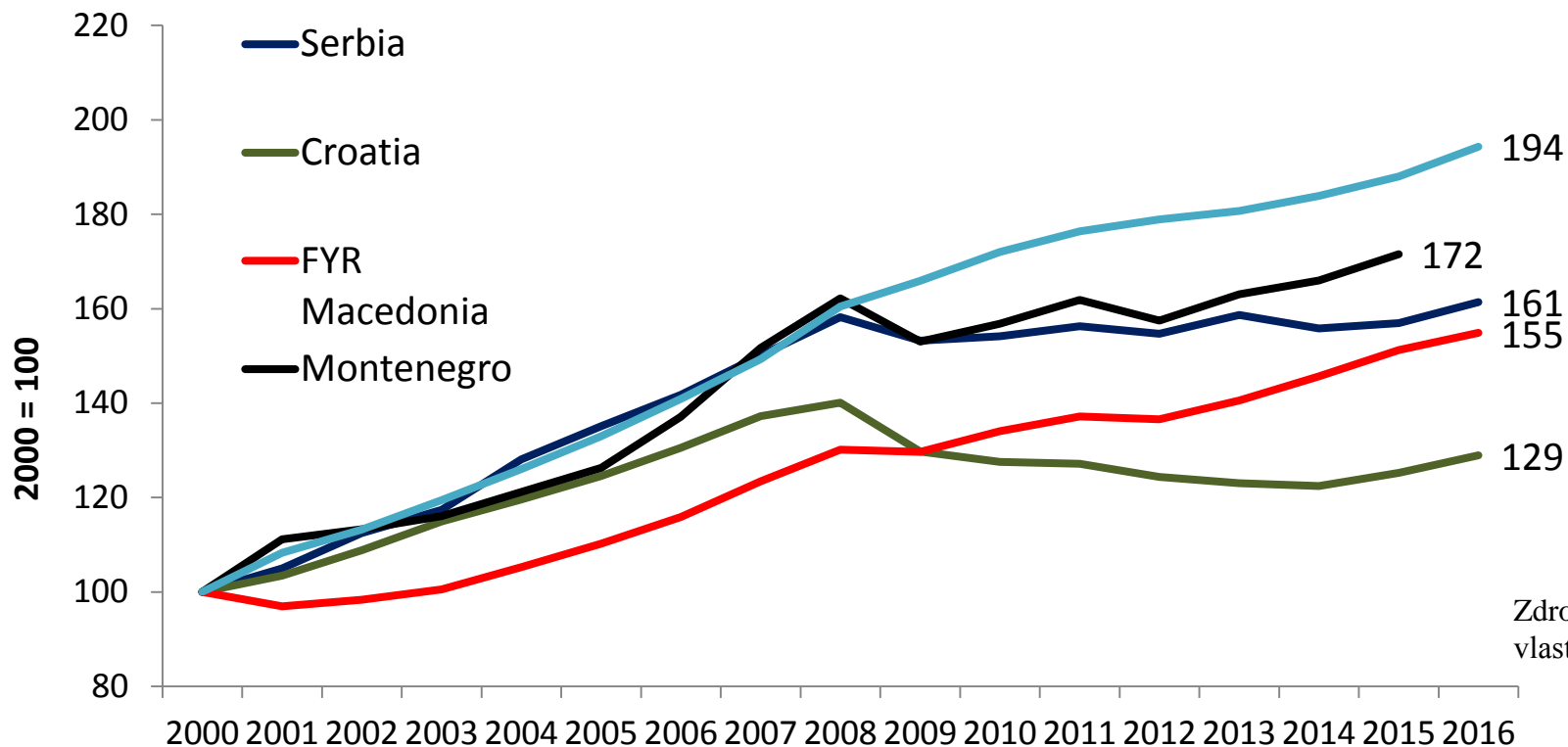
Nevážený průměr roční míry růstu reálného HDP „nových“ zemí EU byl v období 1993-2016 o 1,5 proc. bod vyšší než „starých“ a o polovinu vyšší.

Růst reálného HDP 1993-2015 (1993 = 100; %)

Polsko a Slovensko roste rychleji, růst v České republice a Maďarsku je pomalejší, Německo roste nejpomaleji

Růst reálného HDP v ekonomikách bývalé Jugoslávie a Albánii 2000-2016(5) (1993 = 100; %)

Zdroj: Eurostat,
vlastní výpočty

*Je ukazatel reálného HDP dobré měřítko
dlouhodobého růstu?*

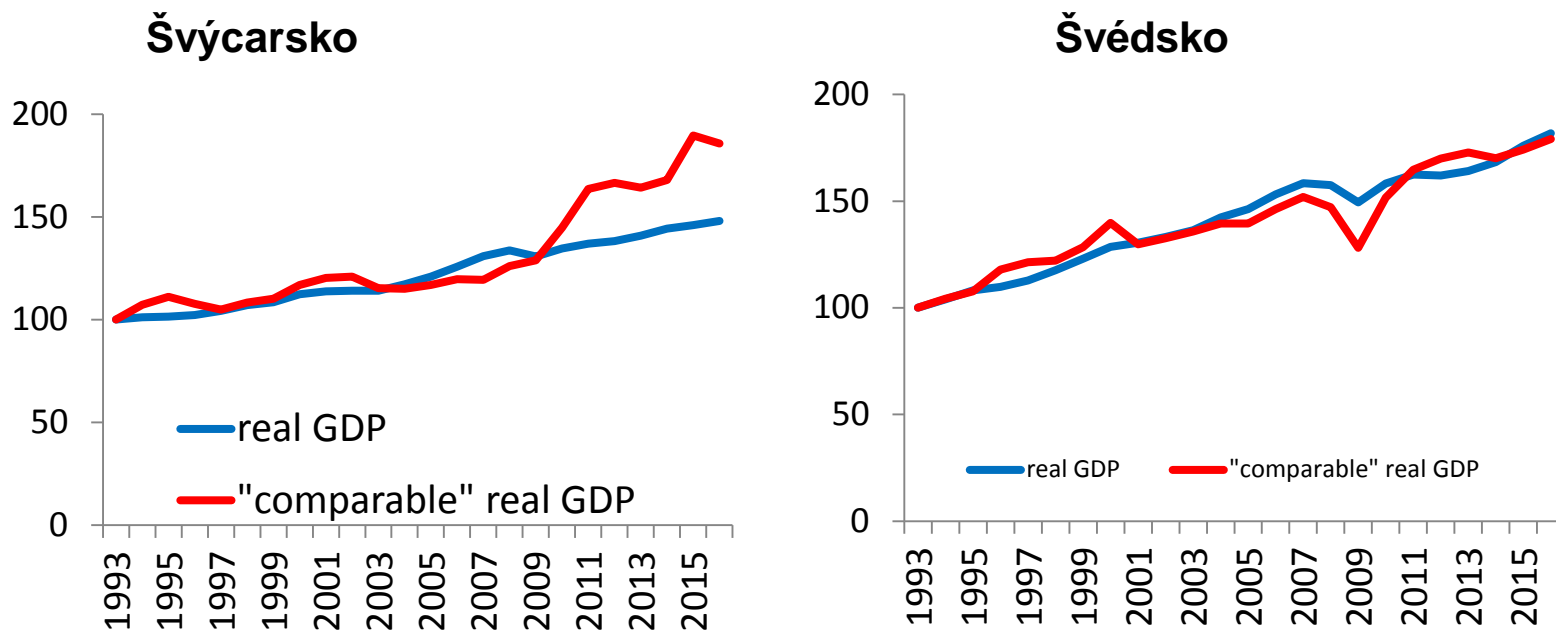

“Srovnatelný” reálný HDP

- “Srovnatelný” reálný HDP je ukazatel reálného HDP, jež by bylo možné koupit na světovém trhu za HDP země
- “Srovnatelný” reálný HDP = nominální HDP (HDP v běžných cenách) vyjádřený v eurech a deflovaný inflací v eurozóně

Lidsky řečeno srovnatelný reálný HDP vyjadřuje jakou část audiny lze koupit za jednu škodovku

Jak se obě měřítka vyvíjela? Reálný a „srovnatelný“ HDP – 1/2

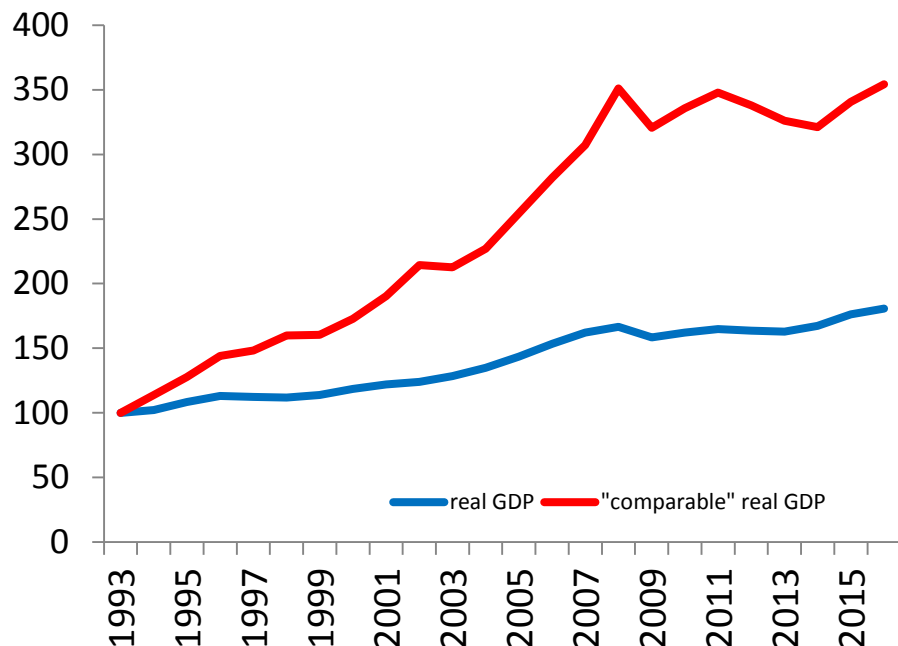
Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

V případě většiny rozvinutých ekonomik (Švýcarsko, Švédsko) se oba ukazatele vyvíjejí, oscilují, kolem sebe, krátkodobé odchylky způsobují především výkyvy kursu

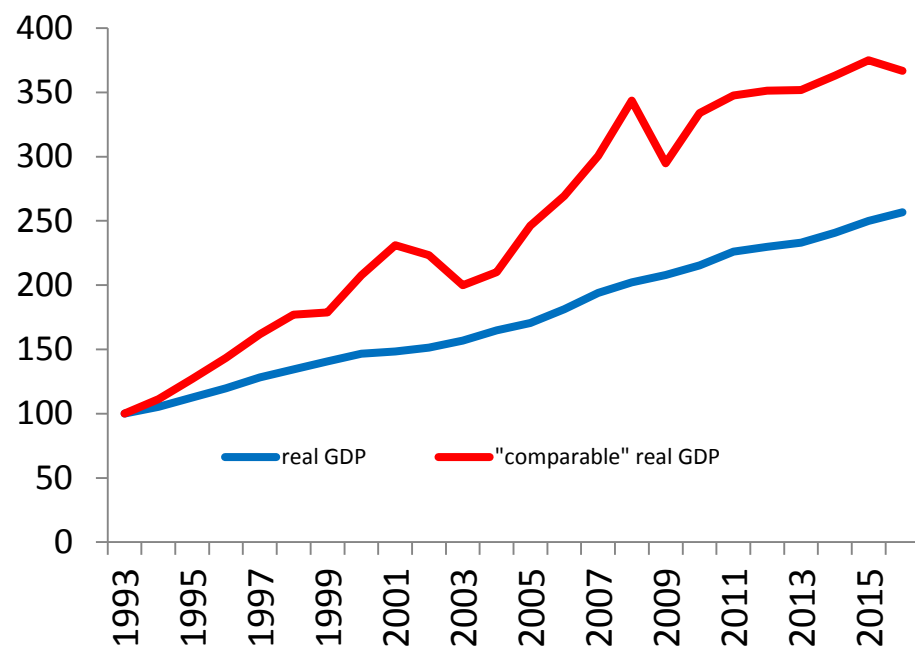
Jak se obě měřítka vyvíjela? Reálný a „srovnatelný“ HDP – 2/2

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty

Česká republika

Polsko

U konvergujících ekonomik (Česká republika, Polsko) se rozdíl mezi oběmi ukazateli systematicky zvětšuje, růst „srovnatelného“ HDP ve většině období výrazně převyšuje růst reálného HDP.

Možné příčiny chyb v měření HDP: na příkladech z kompetence ČSÚ - 1/2

- Filer a Hanousek (2000, 2002, 2004) zkoumali výpočty ČSÚ a došli k názoru, že inflace je nadhodnocována z těchto příčin:
  - ◆ spotřebitelská substituce
  - ◆ zkreslení v důsledku změny obchodníka
  - ◆ zkreslení v důsledku zlepšení kvality
  - ◆ Zkreslení v důsledku zavádění nových výrobků

⇒ A došli k závěru, že po korekci těchto faktorů nedošlo v letech 1990–1999 k průměrnému poklesu reálného HDP o 0,7% (údaj ČSÚ), ale míra růstu dosáhla v průměru 3.6%
- Lommatzsch (2004): ČSÚ nepromítlo dostatečně zlepšování kvality do inflace a v důsledku toho systematicky podhodnocovalo růst o 1–1.5 proc. bodu

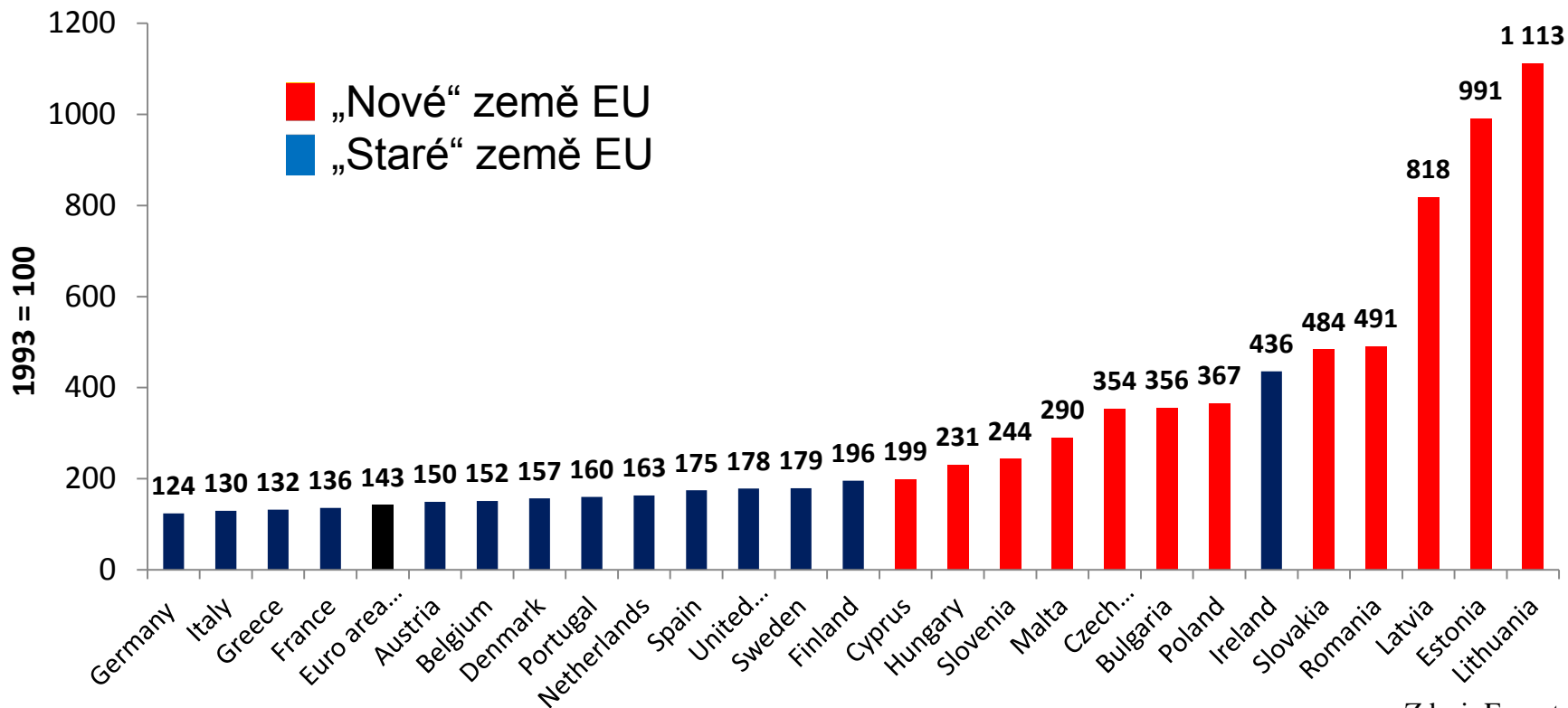
Všechny statistické úřady mají podobné problémy s korekcí o změnu kvality atp.

Možné příčiny chyb v měření HDP: na příkladech z kompetence ČSÚ - 2/2

- Benáček (2004): ČSÚ nedostatečně vyhodnotilo kvalitu exportovaného zboží $\Rightarrow$ průměrná míra růstu v letech 1999–2003 byla 4.9%, ne 1.8%
- Kubíček a Tomšík (2004) souhlasí s Benáčkem $\Rightarrow$ průměrný reálný růst HDP v letech 1994–2003 byl 3.6%, ne 2.2%
- Lommatzsch (2004), Kubíček a Tomšík (2004): zlepšování podmínek zahraničního obchodu může vést statistický úřad k systematickému podhodnocování růstu
- Vintrová (2005) a Spěváček (2005): reálný hrubý domácí příjem jako lepší měřítko úspěchu ekonomiky rostlo v období 1996-2004 díky zlepšení v podmínkách zahraničního obchodu o 0.9 proc. bodu rychleji

Problémem není samotné zkreslení reálného HDP statistickými úřady, ale to, že je z mnoha důvodů zřejmě významnější u ekonomik prodávajících množství pozitivních institucionálních změn významnější

„Srovnatelný“ reálný HDP v roce 2016 (1993 = 100)

Zdroj: Eurostat,
vlastní výpočty

„Nové“ země EU a zvláště „Baltici“ rostou mnohem rychleji než „staré“. Výjimkou je množství institucionálních změn prodávající Irsko.

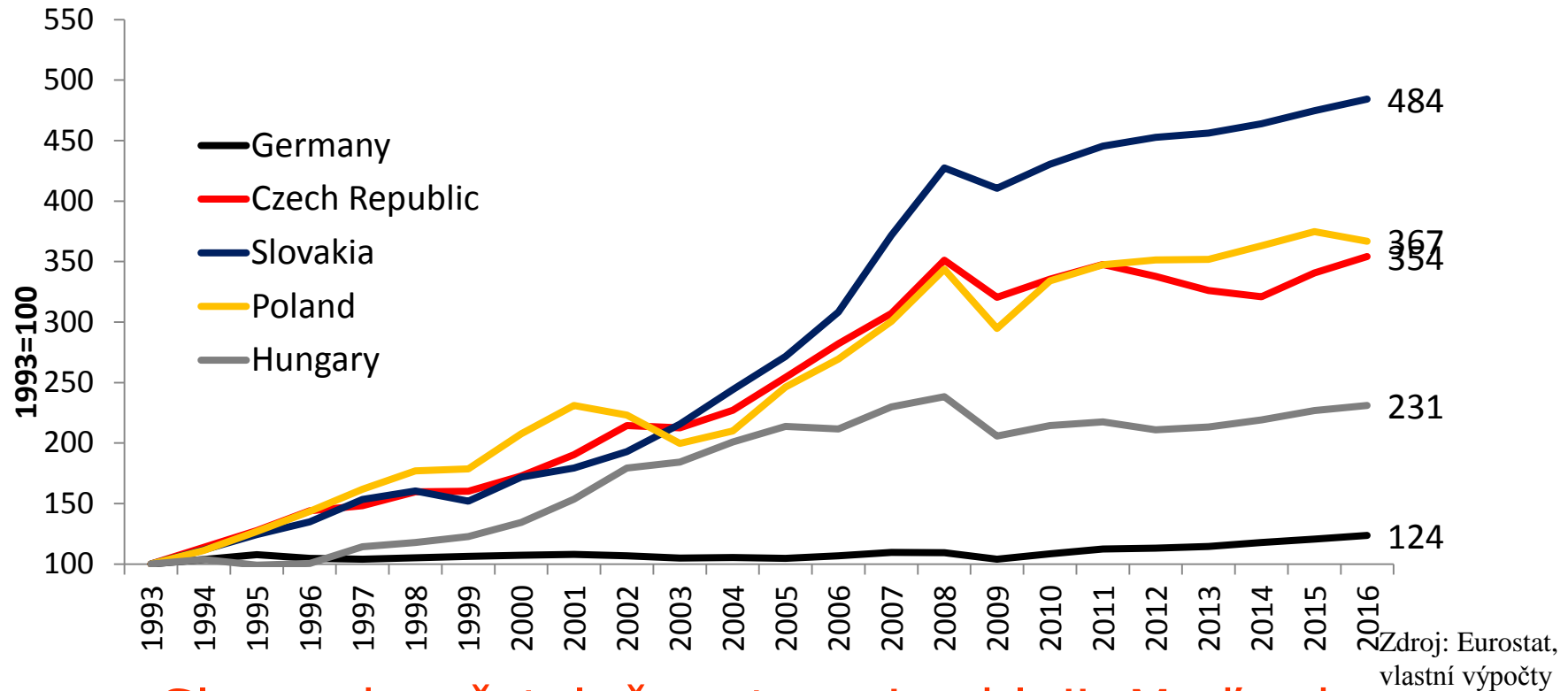
“Srovnatelný” reálný HDP v roce 2016 (1993 = 100; %)

"Staré" ekonomiky EU	1993=100	Anualizováno	"Nové" ekonomiky EU	1993=100	Anualizováno
Germany	123,7	0,9	Cyprus	199,4	3,0
Italy	129,8	1,1	Hungary	231,1	3,7
Greece	132,4	1,2	Slovenia	244,3	4,0
France	136,0	1,3	Malta	290,1	4,7
Austria	149,5	1,8	Czech Republic	354,1	5,7
Belgium	151,5	1,8	Bulgaria	355,8	5,7
Denmark	157,0	2,0	Poland	366,9	5,8
Portugal	160,2	2,1	Slovakia	484,3	7,1
Netherlands	163,4	2,2	Romania	491,2	7,2
Spain	174,8	2,5	Latvia	818,3	9,6
United Kingdom	178,3	2,5	Estonia	991,2	10,5
Sweden	179,1	2,6	Lithuania	1112,5	11,0
Finland	195,7	3,0	Nevážený průměr		6,5
Ireland	436,0	6,6			
Nevážený průměr		2,3			

Zdroj: Eurostat,
vlastní výpočty

Nevážený průměr ročního růstu „srovnatelného“ reálného HDP byl v období 1993-2016 u „nových“ ekonomik EU o více než 4 proc. bodu vyšší a ještě významněji takřka trojnásobný.

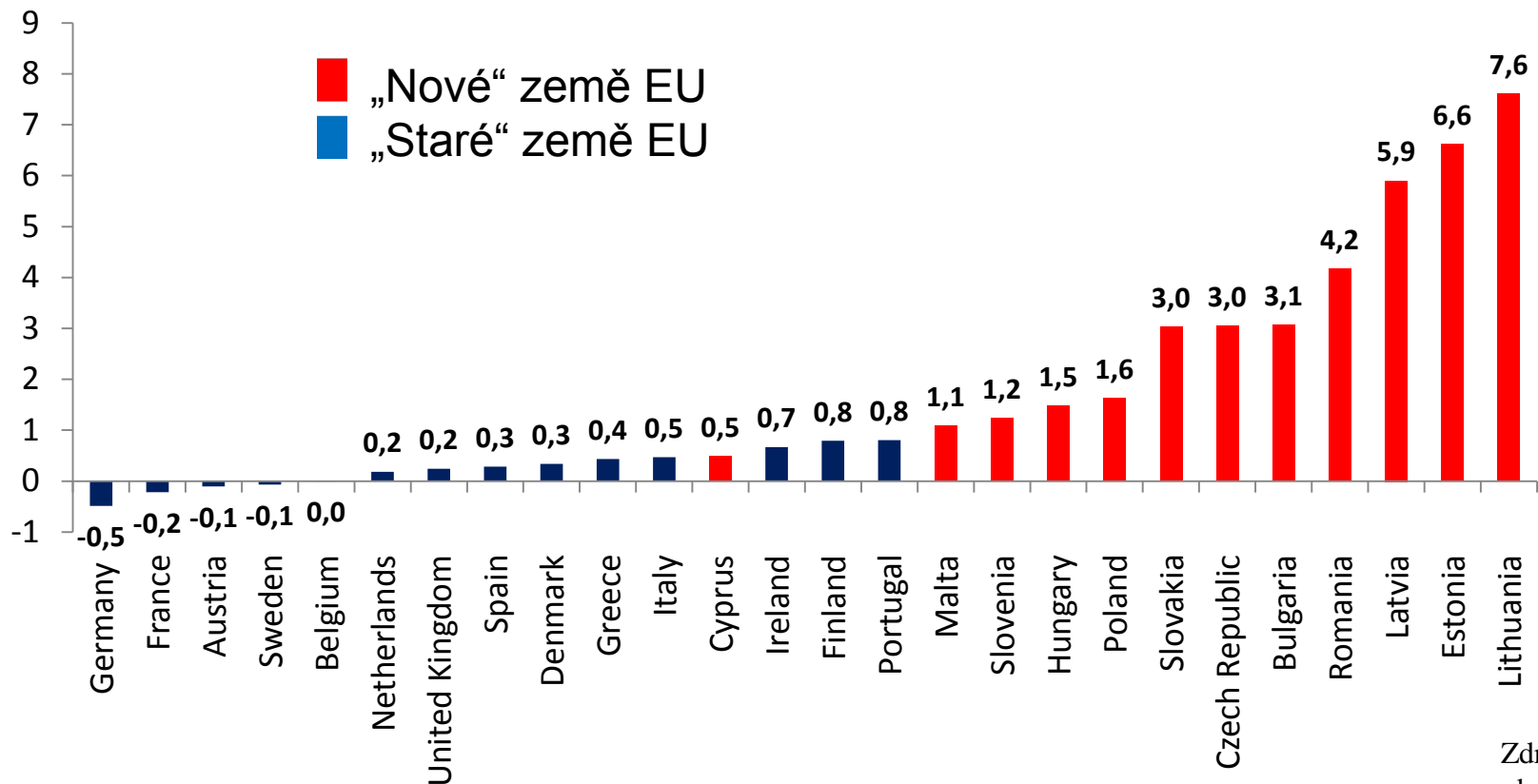
Růst „srovnatelného“ reálného HDP 1993-2016 (1993 = 100; %)

Slovensko zřetelně roste nejrychleji, Maďarsko nejpomaleji (ale stále o dost rychleji než Německo), naopak Česká republika a Polsko podobnými tempy.

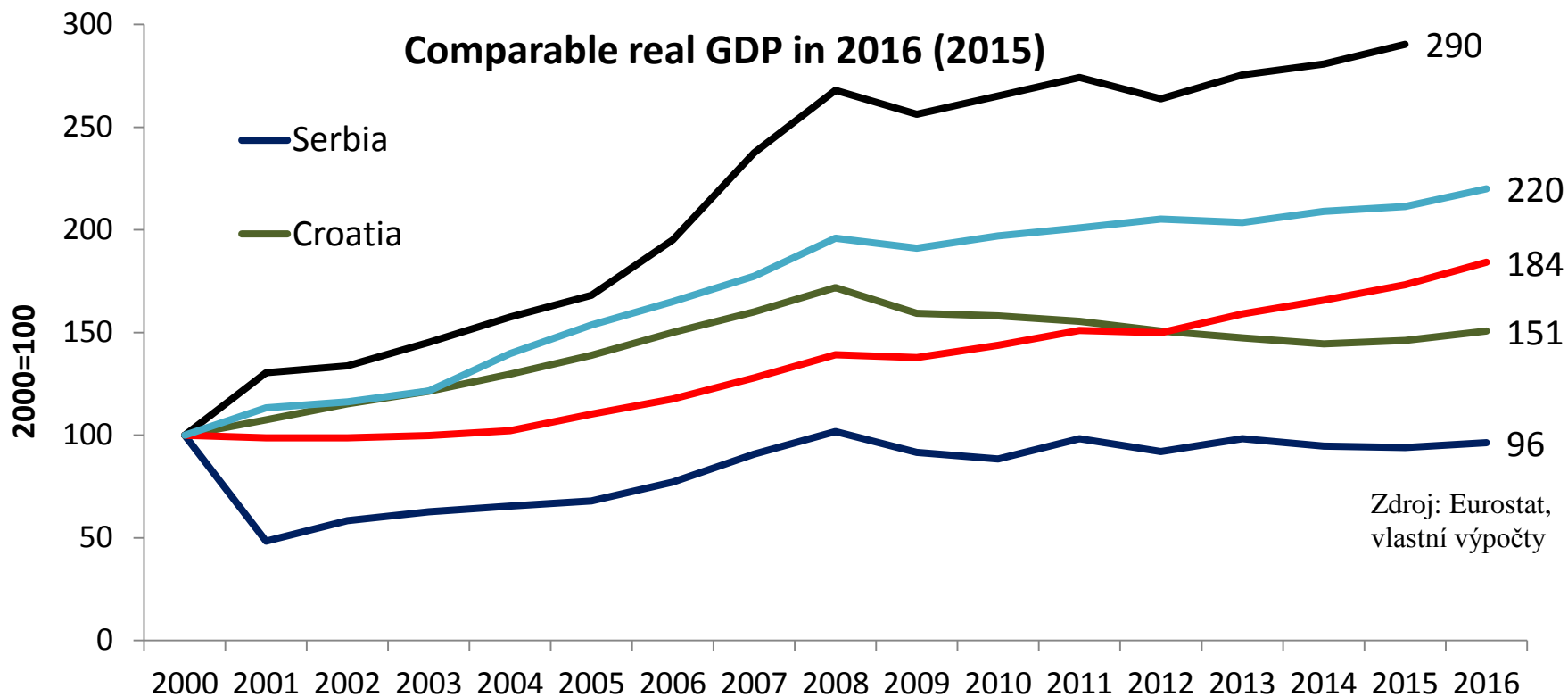
Rozdíl mezi “srovnatelným” reálným HDP a reálným HDP v roce 2016 (proc. body, roční, 1993–2016)

Zdroj: Eurostat,
vlastní výpočty

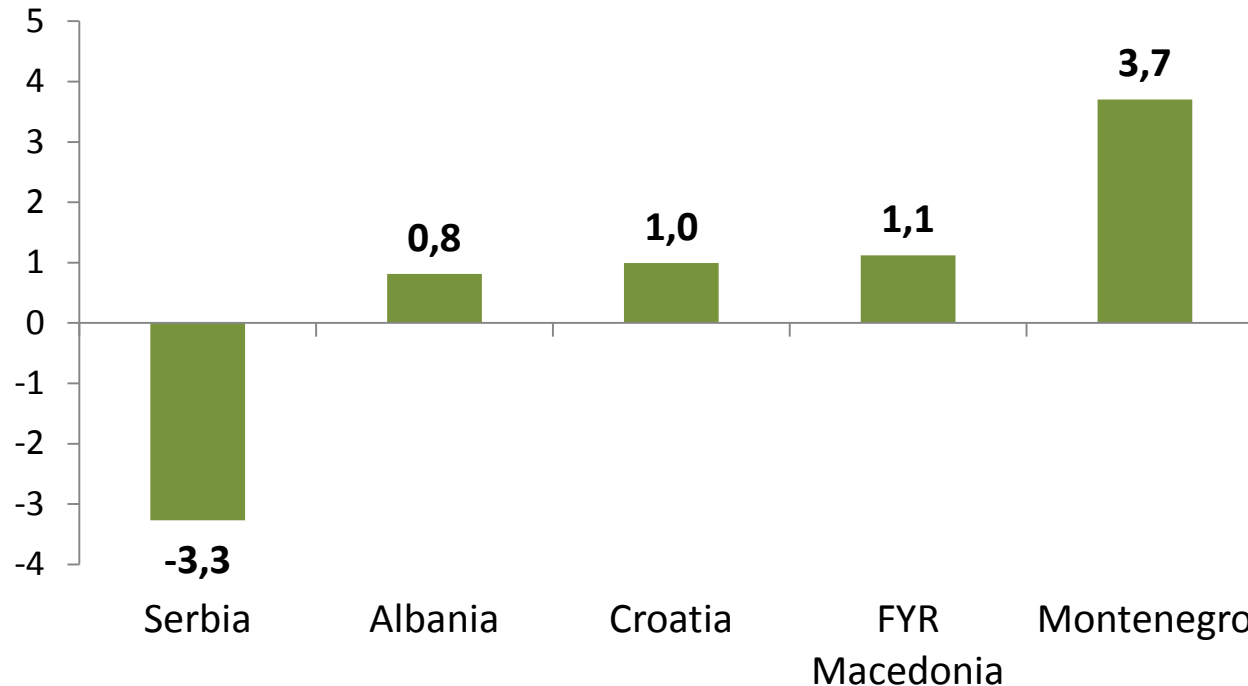
Rozdíl roste s tempy konvergence, největší je tedy v případě „Baltiků“. Ovšem ani u rychle rostoucího Irsku není významný.

Růst „srovnatelného“ reálného růstu HDP u ekonomik býv. Jugoslávie a v Albánii 2000–2016(5) (2000=100)

„Srovnatelný reálný HDP byl v případě Srbska nižší v roce 2016 než v roce 2000!

Rozdíl mezi “srovnatelným” reálným HDP a reálným HDP v roce 2016(5) pro „Balkán“ (proc. body, roční, 1993–2016)

Zdroj: Eurostat,
vlastní výpočty

V případě Srbska naznačuje rozdíl, že standardní ukazatel mohl růst nadhodnocovat.

Závěr

- Konvergence Střední Evropy probíhá, byť dle standardních měřítek pomaleji, než by odpovídalo aspiracím
- Existuje řada důvodů předpokládat, že standardní měřítko růstu vede k podcenění tempa konvergence
- Zkoumáme-li dlouhodobý růst a dlouhodobé konvergenční procesy, můžeme soustředěním se na standardní měřítko tempa růstu reálného HDP ignorovat až 2 třetiny „akce“
- Taková korekce ovšem není pravidlem ani u post-komunistických ekonomik. Ex-Jugoslávské ekonomiky a Balkán si po roce 2000 nijak zvlášť dobře nevedly
- Údaje z roku 2016 a 2017 mohou toto dílem korigovat

Na úplný závěr jedna příjemná, usměvavá tvář!

Miroslav Singer

+420 281 044 873

Miroslav.Singer@generalali.com